

Генезис присяги державного службовця як складового елемента його правового статусу

Андрєєв В. О., Національна академія державного управління при Президентові України

Стаття присвячена дослідженню основних етапів становлення та розвитку присяги державного службовця як складової частини його правового статусу. Розглянуто нормативно-правові акти, які регламентують питання присяги державного службовця протягом історичного розвитку державної служби на теренах сучасної України.

У статті робиться висновок, що на сучасному етапі інститут присяги державного службовця, ґрунтуючись на історико-правовому аналізі та з урахуванням європейських інтеграційних процесів у сфері державного управління, має сталий розвиток. Протягом усього історичного розвитку присяги державного службовця вагому роль відіграло становлення та розвиток державної служби на теренах України. Основними факторами впливу у різні історичні періоди на становлення та розвиток присяги державного службовця були збройні протистояння, зміна форми державного правління, державно-політичний устрій держави та формування різноманітних українських держав.

Разом із тим, враховуючи надскладні умови історичного розвитку присяги державного службовця, який полягав у сприйнятті суспільством, певного історичного періоду, правового феномену «присяги» як складової частини правового статусу державного службовця, а іноді і відсутність нормативно-правового врегулювання інституту присяги державного службовця, все ж таки відігравав важливу роль у становленні державної служби загалом.

Таким чином, усі історичні етапи генезису присяги державного службовця як складової його правового статусу є важливими з позиції історико-правового дослідження державної служби на теренах України, а також нормативно-правових актів з точки зору фіксації інституту присяги державного службовця.

Отже, з урахуванням історичного розвитку присяги державного службовця, присяга є невід'ємною складовою його правового статусу, тим чинником, який надає особі можливість добровільно набути певних прав і обов'язків, які полягають, насамперед, у служінні своєму народові.

Ключові слова: присяга; генезис державної служби; державна служба; державний службовець; присяга державного службовця; правовий статус державного службовця

Genesis of the person of the public service, as a complex element of its legal status

Andriev V. O., National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

The article is devoted to the study of the main stages of the formation and development of the oath of a civil servant, as part of his legal status. The normative legal acts regulating the oath of a civil servant during the historical development of the civil service in the territory of modern Ukraine are considered.

The article concludes that at the present stage, the institute of oath of a civil servant, based on historical legal analysis and taking into account European integration processes in the field of public administration, has a sustainable development. Throughout the historical development of the oath of a public servant, the formation and development of the civil service in the territory of Ukraine played a significant role. The main factors of influence in different historical periods on the formation and development of the oath of a civil servant were armed confrontation, change in the form of government, the state-political structure of the state, and the formation of various Ukrainian states.

At the same time, taking into account the complicated conditions for the historical development of the oath of a public servant, which consisted in the perception of society, a certain historical period, the legal phenomenon of «oath» as an integral part of the legal status of a civil servant, and sometimes the lack of normative and legal regulation of the institution of the oath of a civil servant, all however, played an important role in the formation of the civil service in general.

Thus, all historical stages of gossip of the oath of a civil servant as a component of his legal status are important from the point of view of historical and legal study of the civil service in the territory of Ukraine, as well as normative legal acts from the point of view of fixing the oath of the civil servant.

Consequently, taking into account the historical development of the oath of a civil servant, an oath is an integral part of its legal status, a factor that gives an individual the opportunity to voluntarily acquire certain rights and responsibilities, which are, first of all, in the service of their people.

Keywords: oath; genesis of civil service; civil service; civil servant; oath of a civil servant; legal status of a civil servant

Генезис присяги государственного служащего в качестве составного элемента его правового статуса

Андреев В. А., Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

Статья посвящена исследованию основных этапов становления и развития присяги государственного служащего как составной части его правового статуса. Рассмотрены нормативно-правовые акты, регламентирующие вопросы присяги государственного служащего на протяжении исторического развития государственной службы на территории современной Украины.

В статье делается вывод, что на современном этапе институт присяги государственного служащего, основываясь на историко-правовом анализе и с учетом европейских интеграционных процессов в сфере государственного управления, имеет устойчивое развитие. В течение всего исторического развития присяги государственного служащего важную роль играло становление и развитие государственной службы на территории Украины. Основными факторами влияния в разные исторические периоды на становление и развитие присяги государственного служащего были вооруженные противостояния, изменение формы государственного правления, государственно-политическое устройство государства и формирования различных украинских государств.

Вместе с тем, учитывая сложнейшие условия исторического развития присяги государственного служащего, которое заключалось в восприятии обществом, определенного исторического периода, правового феномена «присяги» как составной части правового статуса государственного служащего, а иногда и отсутствие нормативно-правового регулирования института присяги государственного служащего, все же играл важную роль в становлении государственной службы в целом.

Таким образом, все исторические этапы генезиса присяги государственного служащего как составляющей его правового статуса являются важными с позиции историко-правового исследования государственной службы в Украине, а также нормативно-правовых актов с точки зрения фиксации института присяги государственного служащего.

Следовательно, с учетом исторического развития присяги государственного служащего, присяга является неотъемлемой составляющей его правового статуса, тем фактором, который придает лицу возможность добровольно вступить в определенные права и обязанности, которые заключаются, прежде всего, в служении своему народу.

Ключевые слова: присяга; генезис государственной службы; государственная служба; государственный служащий; присяга государственного служащего; правовой статус государственного служащего

Постановка проблеми.

Присяга є найголовнішим інститутом, який пройшов довготривалий історичний розвиток і гармонійно увійшов в національне право України. Генезис становлення інституту присяги державного службовця це складний процес, в основі якого лежить розвиток державної служби з урахуванням суспільно-політичних уявлень про організацію державної влади.

Чинне законодавство в сучасній, демократичній, незалежній Україні закріпило у своїх положеннях зміст, сутність та правове регулювання інституту присяги державного службовця. Прийняття Закону України «Про державну службу», з урахуванням євроінтеграційних процесів в Україні, свідчить про те, що інститут присяги державного службовця як складового елемента його

правового статусу і досі перебуває в перманентному стані.

Для визначення ролі і місця присяги державного службовця в структурі його правового статусу дане питання доречно дослідити в історично-правовій ретроспективі становлення державної служби в цілому.

Аналіз останніх публікацій.

Деякі аспекти поняття присяги державного службовця розглядали такі науковці: Г. Аджеджана, М. Ганопольський, О. Гончаренко, В. Завальнюк, М. Кобилецький, О. Кравчук, В. Кривенко, В. Кругляков, П. Михайленко, Н. Мокрицька, М. Никифоров, Є. Папенко, В. Шадра, О. Селіванова, С. Семенов та ін. Водночас дослідженню генезису присяги державного службовця належної уваги не приділялось.

Формулювання цілей (мети) статті.

Основною метою статті є дослідження генези присяги державного службовця. Виокремлення основних історичних етапів становлення присяги як складової правового статусу державного службовця на теренах України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Зародження державності на території новітньої української держави у середині IX століття зумовило виникнення державної служби. Державні утворення, які виникли на українських землях того періоду, визначали зміст та напрями діяльності державних органів, службовців, що були покликані виконувати функції держави в залежності від природи державного ладу держав.

Процес створення професійної державної служби як особливого правового, соціального, економічного, організаційного, культурного інституту охоплює тривалий проміжок часу і обумовлюється закономірностями розвитку суспільства й держави, сутнісними рисами історичних форм держави, їх завданнями і функціями [1, с. 141]. Звідси випливає, що інститут присяги державного службовця як субінститут державної служби під час його становлення та формування зазнав впливу таких факторів, як історія становлення держави та її політичного ладу, традицій (звичаєвого права), розвиток політичної культури, правової культури суспільства.

В свою чергу присяга як правовий феномен має глибоке історичне коріння і сягає часів звичаєвого права. Так, у IX-VIII ст. до н.е. легендарний реформатор, оратор та законодавець Лікурґ, звертаючись до своїх співвітчизників, зазначав: «Потрібно, щоб ви розуміли, що клятва є основою демократії, оскільки троє становлять сутність державного ладу – правитель, суддя і приватна людина. Кожен із вас приносить цю клятву вірності. Якщо хто-небудь порушить клятву, принесену богам, він не сховається від них і не unikне покарання. І якщо не він сам, то діти його і рід клятво відступника потраплять у великі біди» [2, с. 79], тим самим одночасно згуртував народ, зобов'язуючи його вірно служити на благо державі, та наголошував на відповідальності за порушення даної клятві.

Таким чином, присяга не спонукала осіб, які її склали до правової культури та правосвідомості, а викликала лише почуття страху, що унеможливило становлення демократичної правової держави та органів державного управління. Не винятком було становлення інституту присяги і на теренах нашої держави за часів звичаєвого права. Присяга у ті часи, як правове явище, також мала характер релігійно-правового інституту.

Історія розвитку інституту присяги державного службовця тісно пов'язана з розвитком державної служби в українській державі. Кожен з етапів розвитку присяги державного службовця різняться історичними особливостями проходження державної служби. Державні утворення, які з'явилися на території сучасної України, ще зі стародавніх часів мали в своїй структурі систему посад державних службовців, а також було створене правове забезпечення проходження державної служби. Таким чином, становлення інституту державного службовця можна тісно пов'язувати з генезою державної служби.

Аналізуючи історичний розвиток інституту присяги державного службовця в контексті державної служби, хотілось би погодитись з авторами, які наголошують, що виникнення державної служби пов'язане з розвитком української держави, яка бере свій початок із часів Київської Русі.

Відтак, український дослідник М. Іншин виокремлює чотири етапи становлення державної служби, а саме: часи від виникнення Київської Русі до повного її роздроблення та перебування під владою Литви і Польщі; період існування Козацької держави; державне управління і державна служба в Україні 1917-1991 років; сучасний етап – з моменту здобуття Україною незалежності [3, с. 6].

На думку М. Грушевського, Київська Русь була давньоукраїнською державою, яка існувала IX-XIII століттях і центральна влада в ній належала князю [4, с. 38]. Великому князю київському була підконтрольна виконавча, судова та законодавча влада в державі, що в свою чергу давало можливість князю одноособово призначати на посади тивунів (державних службовців), удільних князів (керівників адміністративних одиниць), які складали присягу на вірність князю.

Присяга як правове явище за часів Київської Русі мала декілька самостійних значень: зобов'язання суддів судити по праву, яке супроводжувалося ритуалом її принесення – хресне цілування; забезпечення достовірності особистих доказів у цивільному та кримінальному судочинстві [5, с. 54, 100-101, 373]. Як бачимо, присяга службовців у часи Київської Русі мала релігійно-правовий характер.

Джерелом права Київської Русі була «Руська правда» князя Ярослава Мудрого, яка дає можливість зробити висновок, що княжі службовці мали досить високий соціальний статус, який надавав їм певний захист з боку зовнішніх факторів впливу.

У XIV-XV за часів панування Великого князівства Литовського апарат державного управління

був незначним, оскільки на той час домінантом було натуральне оподаткування, результатом чого великий князь не мав змоги утримувати великий штат чиновників на землях, які були своєрідною федерацією практично самостійних удільних князівств. Цілком державний апарат державної служби великого князівства Литовського сформувався у другій половині XV ст. У той час центральний апарат налічував близько трьох з половиною десятків урядів, які теж мали свою систему і поділялись на три групи: канцелярія великого князя; двірські посади; військовий апарат [6, с. 41].

Під час призначення на посаду кожен вїт та урядник складали присягу, яка була на той час обрядом, що передбачав обітницю в церкві або костелі. Присяга того часу була такого змісту: «Я присягаю панові Богу всемогутньому і найяснішому панові нашому, королеві польському, також усьому поспільству цього міста. Хочу бути вірним і справедливим – однаково як багатим, так і убогим, сусідам і гостям – чинити і множити, а несправедливість нищити. Права, привілеї, дарчі, а також посполитий міський пожиток стерігти і множити, наскільки вмю і могу. Таємниць міських словом або вчинком нікому не виказувати. Сварок у місті не допускати, сиріт і вдів, згідно зі своїми можливостями, боронити. І тим не поступлюся через приязнь, страх, дарунки і таке інше. Тож допоможи мені, пане Боже». Зі змісту присяги службовців, можна зробити висновок, що сила присяги полягала насамперед у тому, що її давали перед Богом і своєю совістю.

Таким чином, інститут присяги державного службовця в контексті розвитку державної служби доби Великого князя Литовського поступово змінювався відповідно до потреб того часу.

Наступним етапом становлення інституту присяги державного службовця хотілося б виділити період, упродовж якого Україна була козацькою державою з власною системою державного управління і державної служби. В той час в українській козацькій державі була створена нова система органів державної публічної влади, яка мала три уряди: генеральний, полковий і сотенний. Гетьманщина і собі мала досить потужний управлінський апарат, який складався з місцевих установ, до складу яких входили службовці (канцеляристи і служителі).

Проходження державної служби в період козацько-гетьманської України XVII-XVIII ст. було те, що всі органи влади та більшість посадових осіб (від вїтів у селах, райців у містах, сотників, полковників, полкової старшини і до генеральної старшини та гетьмана України) були виборними.

Очоловав державу гетьман, якого Генеральна Рада обирала довічно [7, с. 93]. Державні службовці повинні були обов'язково складати присягу на вірність Батьківщині та гетьману. Єдиної присяги державного службовця не існувало, а текст присяги залежав від посади, на яку обиралася чи призначалася особа. Разом із тим у зміст кожної присяги вкладали релігійні обряди та канони. Так, наприклад, присяга канцеляриста була такого змісту: «Я присягаю Богові Всемогутньому, панам райцям і всьому поспільству міста того на посаді писаря, на яку я обраний, вірним бути лавникам, і таємних рад міським, які знатиму, або тих, про які говорити мені заборонено буде. Ті справи, що при суді відбуватимуться, вірно своєму найвищому розуму записуватиму та зачитуватиму як убогому, так і багатому. Тож мені, Господи Боже, допомагай»

У XVIII ст. була ліквідована автономія України і на всю її територію поширювався загальноімперський устрій і нормативно-правові акти про державну службу Російської імперії. У той час на всій території України відбулися кардинальні зміни в розвитку інституту державного службовця та державної служби в цілому. Встановлювалися нові вимоги до кандидатів на державні посади, які відтіснили на другий план походження особи, а надавалися переваги природним здібностям кандидата, досвід та освіта. Закріплювалися на законодавчому рівні порядок добору та призначення на посаду державних службовців, прийняття присяги державного службовця, їх матеріальне та пенсійне забезпечення, процес проходження державної служби та підготовку державних службовців.

На початку XVIII ст. було поширене приведення до «присяги на вірність службі». У червні 1719 р спеціальним указом Імператора Петра I «Про присяги на вірність службі» пропонувалося привести до присяги чиновників Сенату і колегій, губернаторів, воєвод та інших. У 1720 р затверджений Генеральний регламент (статут) державної служби. Право на черговий чин службовці набували за вислугою років за успішної служби і «доброї моральності», про що говорив загальний порядок надання чину.

Ритуалу приведення до присяги «на вірність службі» дотримувалися неухильно протягом усього XVIII століття. До присяги «на вірність службі» приводили безпосередні начальники того, хто давав присягу або давав обіцянку.

Будь-якого уніфікованого, офіційного або єдиного тексту (змісту) присяги на вірність службі аж до 1743 р не виявляється. Присяга на вірність давалася лише тільки одній особі – государю. За-

слуговує на увагу той факт, що при формуванні кадрів державної служби урядовці віддавали перевагу особам, які вступали на державну службу з вищою освітою.

Започаткована чітка процедура прийняття осіб на державну службу, яка передбачала, що особа, яка вступала на державну службу, повинна була скласти присягу, текст якої передбачав узяття особою на себе зобов'язань вірно служити государю й вітчизні, відстоювати державні інтереси, добросовісно й відповідально ставитися до справи.

Періоду пореформеної Росії 1864 р. були відомі три види присяги: 1) на вірність службі; 2) певній посаді; 3) з конкретної справи. Усі вони зберігали характер релігійного інституту, який передбачав присутність духівника того сповідання, до якого належала особа, що присягала. Відмова від принесення присяги (чи урочистої обіцянки, що її замінювала) була безумовною перепорою допуску до посади. Більше того, коли особа відмовлялася від принесення присяги на виконання покладених державних обов'язків, винний підлягав відповідальності як за ухилення від виконання покладеного обов'язку [8, с. 230-231].

Становлення інституту державного службовця та державної служби на теренах сучасної України характеризувалось періодом після 1917 року, який був новим етапом розвитку державного управління в українській державі. У 1918 році за часів Гетьмана Павла Скоропадського державна служба набула нового бачення, наближеного до розуміння і сприйняття у наші часи.

Напрямок розвитку державного управління покладал на державу створення професійної державної служби. 29 квітня 1918 року був затверджений Закон про тимчасовий державний устрій України, який у своїх положеннях висував державну службу на новий рівень розвитку. Була приділена значна увага питанням організації проходження державної служби. В цей історичний період на законодавчому рівні також закріплюється присяга державного службовця, що є важливим елементом його правового статусу.

Так, відповідно до артикулу 1 закону «Про урочисту обітницю урядовців і суддів та присягу військових на вірність Українській Державі», затвердженого 30 травня 1918 року Павлом Скоропадським, урядовці, що на державній службі цивільних відомств Української Держави, а також ті особи, що мають вступити на цю службу, повинні дати таку обітницю на вірність Українській Державі: «Урочисто обіцяю вірно служити Державі Українській, визнавати її державну владу, виконувати її закони і всіма силами охороняти її ін-

тереси й добробут» [9]. Зміст обітници, її елементи знаходять своє відображення і в теперішній час, зокрема в Законі України «Про державну службу».

У період розвитку та становлення Радянського Союзу найважливішим знаряддям будівництва комунізму став радянський державний апарат. Але державно-службові відносини того часу здійснювалися не на основі норм чинного законодавства, а в порядку, визначеному органами комуністичної партії Радянського Союзу. Таким чином, у Радянському Союзі державної служби як повноцінного інституту державного управління не існувало. Державний апарат радянських часів розглядався як система працівників радянських, господарських органів.

Відповідно до радянської ідеології, було недоцільно виокремлювати державних службовців із числа працівників, тим самим унеможлилювало прийняття нормативно-правових актів, які б закріплювали у своїх положеннях правовий статус державних службовців. Тобто інституту присяги державного службовця при радянському союзі не існувало априорі.

В період становлення та формуванні державності, набуття незалежності Україна стала однією з перших – у 1993 році прийняла Закон України «Про державну службу», тим самим ознаменувавши етап становлення державної служби як найбільш активного та змістовного, з точки зору нормативно-правового забезпечення, інституту присяги державного службовця. Фактично, це був перший нормативно-правовий акт, який закріпив на законодавчому рівні інститут присяги державного службовця в Україні. З 1993 року Закон України «Про державну службу» зазнав значних змін, доповнень, а також прийняття нового Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 року.

Відповідно до усіх редакцій Закону України «Про державну службу», слід констатувати, що кожна редакція Закону у своїх положеннях закріплює текст присяги, її зміст та сутність. Відтак, правовий статус службовця, відповідно до чинного законодавства, виникає з моменту складання присяги особою, яка вступає на державну службу. Якщо особа пройшла конкурсний відбір і вперше зараховується на публічну службу, таку особу законодавець зобов'язує скласти присягу. У разі відмови від складання даної присяги особа, яка претендує на зайняття посади державного службовця, втрачає таку можливість, а державний орган скасовує відповідний акт. Таким чином, інститут державного службовця тісно пов'язаний із державною службою і є складовим елементом його правового статусу.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

На сучасному етапі інститут присяги державного службовця, ґрунтуючись на історико-правовому аналізі та з урахуванням європейських інтеграційних процесів у сфері державного управління, має сталий розвиток. Протягом усього історичного розвитку присяги державного службовця, вагому роль відіграло становлення та розвиток державної служби на теренах України. Основними факторами впливу у різні історичні періоди на становлення та розвиток присяги державного службовця були збройні протистояння, зміна форми державного правління, державно-політичний устрій держави та формування різноманітних українських держав.

Разом із тим, враховуючи надскладні умови історичного розвитку присяги державного службовця, який полягав у сприйнятті суспільством,

певного історичного періоду, правового феномену «присяги», як складової частини правового статусу державного службовця, а іноді і відсутність нормативно-правового врегулювання інституту присяги державного службовця, все ж таки відігравав важливу роль у становленні державної служби загалом.

Таким чином, усі історичні етапи генезису присяги державного службовця як складової його правового статусу є важливим з позиції історико-правового дослідження державної служби на теренах України, а також нормативно-правових актів із точки зору фіксації інституту присяги державного службовця.

Отже, з урахуванням історичного розвитку присяги державного службовця, присяга є невід'ємною складовою його правового статусу, тим чинником, який надає особі можливість добровільно набути певних прав і обов'язків, які полягають, насамперед, у служінні своєму народові.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Кізілов Ю. Правове регулювання проходження державної служби в Україні в умовах адміністративної реформи / Ю. Кізілов // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – № 2. – С. 137-142.
2. Цуркан М. І. Присяга судді як невід'ємний структурний елемент його правового статусу / М. І. Цуркан // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 12. – С. 11-18.
3. Іншин М. І. Історія виникнення, розвитку та формування державної служби в Україні / М. І. Іншин // Юридична наука і практика. – 2011. – № 2. – С. 4-9.
4. Киричук В. В. Історія державного управління в Україні: навч. посіб. / В. В. Киричук, В. І. Тимцуник. – Київ: Вид-во УАДУ, 2001. – 244 с.
5. Российское законодательство X-XX веков: [в 9-ти т.] – М., 1984 – Т. 1.
6. Аркуша О. Г. Історія державної служби в Україні: [у 5 т.] / О. Г. Аркуша, О. В. Бойко, Є. І. Бородин та ін.; відп. ред. Т. В. Мотренко, В. А. Смолій. – Київ: Ніка-Центр, 2009. – Т. 1. – 544 с.
7. Державна служба : навч. посіб. / кол. авт.; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Київ: ТОВ «СІК ГРУП Україна», 2013. – 526 с.
8. Фойницький І. Я. Курс уголовного судопроизводства. – Т. 1. / И. Я. Фойницький – СПб., 1996.
9. Про урочисту обітницю урядовців і суддів та присягу військових на вірність Української Держави: Закон України від 30 травня 1918 року. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/photoalbum/792/44107>

REFERENCES

1. Kizilov, Yu. (2016). Pravove rehuliuвання prokhodzhennia derzhavnoi sluzhby v Ukraini v umovakh administratyvnoi reformy [Legal regulation of passing civil service in Ukraine under the conditions of administrative reform]. *State administration and local self-government*, 2, 137-142 [in Ukrainian].
2. Tsurkan, M.I. (2010). Prysiaha suddi yak nevidiemnyi strukturnyi element yoho pravovoho statusu [Oath of the judge as an integral structural element of his legal status]. *Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 12, 11-18 [in Ukrainian].
3. Inchin, M.I. (2011). Istoriia vynykennia, rozvytku ta formuvannia derzhavnoi sluzhby v Ukraini [History of the emergence, development and formation of civil service in Ukraine]. *Legal science and practice*, 2, 4-9 [in Ukrainian].
4. Kirichuk, V.V., & Timtsunyk, V.I. (2001). *Istoriia derzhavnoho upravlinnia v Ukraini [History of Public Administration in Ukraine]*. Kyiv: View of the UADU [in Ukrainian].

5. *Russian legislation of the X-XX centuries [Rossijskoe zakonodatel'stvo X-XX vekov]*. (1984). (Vols. 1-9). Moscow [in Russian].
6. Arkush, O.G., Boyko, O.V., & Borodin, E.I. et. al. (2009). *Istoriia derzhavnoi sluzhby v Ukraini [History of civil service in Ukraine]*. (Vols. 1-5). Kyiv: Nika-Center [in Ukrainian].
7. Seriogin, S.M. (Eds.). (2013). *Derzhavna sluzhba [Civil service]*. Kyiv: «SIC GRUP Ukraine» Ltd [in Ukrainian].
8. Foyntsky, I.Ya. (1996). *Kurs ugolovnoho sudoproizvodstva [The course of criminal proceedings]*. (Vol. 1). St. Petersburg [in Russian].
9. *Pro urochystu obitnytsiu uriadovtsiv i suddiv ta prysiahu viiskovykh na virnist Ukrainskoi Derzhavy: Zakon Ukrainy vid 30 travnia 1918 roku [The Law On the solemn vow of government officials and judges and the oath of the military for the loyalty of the Ukrainian State from May 30, 1918]*. Retrieved from: <http://old.minjust.gov.ua/photoalbum/792/44107> [in Ukrainian].

Андреев Виктор Александрович

Аспірант кафедри державної служби та кадрової політики
Національна академія державного управління при Президенті України
02000, Київ, вул. Антона Цедика, 20

Andriev Viktor

Postgraduate student of the Department of Civil Service and Personnel Policy
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine
20, Anton Tsedyk St., Kyiv, 02000, Ukraine

Email: Fedorenko2008@ukr.net

Цитування: Андреев В. О. Генезис присяги державного службовця як складового елемента його правового статусу / В. О. Андреев // Аспекти публічного управління. – 2018. – Т. 6. – № 3. – С. 25-31.

Citation: Andriev V. O. (2018). Henezys prysiahy derzhavnoho sluzhbovtzia yak skladovoho elementa yoho pravovoho statusu [Genezis of the person of the public service, as a complex element of its legal status]. *Aspects of public administration*, 6 (3), 25-31.

Стаття надійшла / Article arrived: 05.03.2018

Схвалено до друку / Accepted: 11.03.2018